

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΚΟΥ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Του Δρα ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ
Ορκωτού Λογιστή

1. ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ - ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η λογιστική αντιμετώπιση της δαπάνης του τόκου ¹ ήταν θέμα σημαντικής συζητήσεως στη λογιστική φιλολογία κατά το πρώτο τέταρτο του αιώνα μας. Αλλά στα επόμενα σαράντα χρόνια, η συζήτηση για το θέμα αυτό περιορίστηκε μόνο στα λογιστικά βιβλία και σε μερικά άρθρα περιοδικών. Το θέμα αναζωπυρώθηκε την τελευταία δεκαπενταετία, εξαιτίας της αυξήσεως των επιτοκίων των δανειακών κεφαλαίων και της αυξημένης χρήσεως τέτοιων κεφαλαίων από τις επιχειρήσεις².

Το θέμα που θα μας απασχολήσει είναι αν και υπό ποιες προϋποθέσεις ο τόκος των κεφαλαίων (ίδιων και ξένων) πρέπει ν' αποτελεί μέρος του ιστορικού κόστους κτήσεως των περιουσιακών στοιχείων στα οποία τα κεφάλαια αυτά έχουν επενδυθεί ή πρέπει ν' αποτελεί έξοδο μη κοστολογήσιμο, δηλαδή στοιχείο αφαιρετικό των εσόδων.

1. Τόκος είναι η ποσότητα χρημάτων που καταβάλλεται στο δανειστή ως αμοιβή για την παραχώρηση της χρήσεως κεφαλαίου. Από νομική άποψη ο τόκος συνίσταται σε ποσότητα αντικαταστατών πραγμάτων (χρημάτων ή άλλων) που δικαιούται να απαιτήσει ο δανειστής ως αμοιβή για τη στέρηση της απολαύσεως κεφαλαίου, το οποίο συνίσταται από ομοειδή προς τον τόκο αντικαταστατά πράγματα. Κατά το ισχύον λοιπόν δίκαιο τόκος είναι δυνατό να συμφωνηθεί όχι μόνο επί χρηματικής οφειλής, αλλά και επί οφειλής άλλων αντικαταστατών πραγμάτων («Καρπών δανειζομένων δύναται και ο από συμφώνου τόκος απαιτείσθαι»), βλ. Γ. Μ π α λ ή, Ενοχικό Δίκαιο, παρ. 18.

2. Η λήψη δανείων και οι πωλήσεις «επί πιστώσει» αποτελούν τις πιο συχνές συναλλαγές της επιχειρήσεως και η αξία του χρήματος στο χρόνο έχει τα μέγιστα εκτιμηθεί από τον επιχειρηματία.

Δεν είναι στις προθέσεις της παρούσας εργασίας η διεξοδική ανάπτυξη των λύσεων που προτάθηκαν από τη λογιστική φιλολογία και η αναφορά στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που καθεμιά απ' αυτές παρουσιάζει, θέματα με τα οποία ακροθιγώς μόνο ασχολούμαστε στην επόμενη παράγραφο. Η για μια ακόμη φορά επανάληψη αυτών τίποτε δε θα πρόσθετε στα όσα διαπρεπείς δάσκαλοι της λογιστικής στη Χώρα μας έχουν από αρκετές δεκαετίες στα συγγράμματα τους διεξοδικά αναπτύξει¹ και από καθέδρα διδάξει.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι κυρίως η παρουσίαση στη Χώρα μας του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζει το παραπάνω σοβαρό λογιστικό θέμα το Financial Accounting Standards Board (Η.Γ.Α.)² με το Statement No 34 «Capitalization of Interest Cost» και η σύγκριση των ρυθμίσεων που καθιερώνονται απ' αυτό με τα εφαρμοζόμενα σήμερα στη Χώρα μας. Έτσι, ελπίζουμε ότι τη πα-

1. Στη Χώρα μας, απ' όσα γνωρίζουμε, έχουν με το θέμα ασχοληθεί: Ο αείμνηστος καθηγητής Μάριος Τσιμάρας στην αξιολογη μελέτη του «Ο τόκος ως στοιχείον του κόστους παραγωγής και της επιχειρηματικής προσόδου», Αθήνα 1937 και «Κόστος-Κοστολόγησις-Βιομηχανική λογιστική», Αθήνα 1949, σελ. 56 επ., οι επίσης αείμνηστοι καθηγητές Δ. Παπαδημητρίου, στο βιβλίο του «Βιομηχανικός Λογισμός», σελ. 154 επ., Ι. Χρυσόκέρης, στο βιβλίο του «Βιομηχανικός Λογισμός», Αθήνα 1960, σελ. 253 επ., ο Σπ. Ζευγάριδης, στο βιβλίο του «Η διερεύνησις του εμπορικού κόστους», Αθήνα 1969, σελ. 54 επ., ο Ν. Τότσης, στο βιβλίο του «Η Φορολογία του Εισοδήματος», τόμος Β., έκδοση 1976. Σχεδόν όλα τα ξένα συγγράμματα περί κοστολογήσεως αναφέρονται στο σημαντικό θέμα που εξετάζουμε. Αναφέρουμε π.χ. τα βιβλία: Charles F. Schlatter (C.P.A.), Cost Accounting, 2nd Edition, N.Y. 1960, σελ. 713, επ. Harold I. Wheldon, Cost Accounting and Costing Methods, 9th Edition, London 1952, σελ. 144 επ., W. B. Lawrence (C. P.A.), N.Y. 1947.

2. Στις Η.Π.Α. λειτουργεί, από την 1η Ιουλίου 1973, το Financial Accounting Standards Board (FASB) που αποτελείται από 7 μέλη πλήρους απασχολήσεως. Τα 4 μέλη είναι CPAS και τα 3 δεν είναι απαραίτητο να έχουν τον τίτλο του CPA, αρκεί να διαθέτουν πολυσχιδή πείρα στο χώρο των οικονομικών εκθέσεων. Γενικά, μπορούμε να πούμε, πως στόχος του FASB είναι η καθιέρωση standards λογιστικής και παρουσιάσεως των οικονομικών καταστάσεων. Το FASB έχει εκδώσει μέχρι σήμερα έναν αριθμό διακηρύξεων που χαρακτηρίζονται ως:

- Statements of Financial Standards. Το FASB εκδίδει Statements αντί για Opinions που εξέδιδε το Accounting Principles Board. Μ' αυτά προσδιορίζονται οι λογιστικές αρχές και διαδικασίες (καλούμενα standards). Τα Statements έχουν την ίδια δύναμη με τα Opinions.
- Interpretations. Μ' αυτά ερμηνεύονται Opinions που έχουν ήδη εκδοθεί από τα ARB και APB και Statements που έχουν εκδοθεί από το ίδιο το FASB.
- Statements of Financial Accounting Concepts. Αυτά στοχεύουν να θέσουν σε εφαρμογή σημαντικές αντιλήψεις στις οποίες στηρίζονται τα standards λογιστικής και παρουσιάσεως των οικονομικών καταστάσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη από το 1938 το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών

ρούσα μελέτη μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μια σωστή αντιμετώπιση στη Χώρα μας του σοβαρού λογιστικού και οικονομικού θέματος της κοστολόγησης των τόκων.

2. ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΛΟΠΣΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

2.1. Γενικά

Σχετικά με την ενσωμάτωση των τόκων και γενικά των εξόδων χρηματοδότησεως στο κόστος παραγωγής, υποστηρίχτηκαν στην επιστήμη οι εξής τρεις απόψεις : α) της μη ενσωματώσεως των τόκων στο κόστος, β) της ενσωματώσεως μόνο του τόκου των ξένων κεφαλαίων (παθητικοί τόκοι) και γ) της ενσωματώσεως του τόκου των ίδιων κεφαλαίων (ιδιοφελής τόκος) και του τόκου των ξένων κεφαλαίων.

Οι οπαδοί καθεμιάς από τις παραπάνω απόψεις επιστρατεύουν και τα επιχειρήματα τους. Μη έχοντας πρόθεση, όπως είπαμε, να επεκταθούμε στη διεξοδική ανάπτυξη των επιχειρημάτων αυτών, προβαίνουμε σε απλή απαρίθμηση των σπουδαιότερων απ' αυτά :¹

2.2. Επιχειρήματα κατά της ενσωματώσεως στο κόστος οποιουδήποτε τόκου (εντελώς άτοκο κόστος):

- α) Ο τόκος δε συνιστά κόστος ή έξοδο, αλλά διανεμόμενο κέρδος. Η δραχμή του ομολογιούχου και η δραχμή του μετόχου ενοποιούνται και επενδύονται στο ενεργητικό της επιχειρήσεως, το οποίο υπόκειται στις ίδιες διαχειριστικές φροντίδες. Επομένως το κέρδος της επιχειρήσεως αποτελείται από το συνολικό ποσό των κερδών, που πραγματοποιήθηκαν και τα οποία διατίθενται για την ικανοποίηση όλων εκείνων που επένδυσαν κεφάλαια στην επιχείρηση (μέτοχοι και δανειστές). Γι' αυτό και ο τόκος των ξένων κεφαλαίων δεν πρέπει να θεωρείται έξοδο, αλλά κέρδος της επιχειρήσεως.
- β) Η ενσωμάτωση του τόκου οδηγεί σε προσδιορισμό μη συγκρίσιμου κόστους παραγωγής της αυτής επιχειρήσεως, λόγω εποχιακής διακυμάνσεως των δανειακών κεφαλαίων και σε μη συγκρίσιμο κόστος μεταξύ επιχειρήσεων του

είχε συστήσει το Committee on Accounting Procedure, του οποίου σκοπός ήταν να περιορίσει τις διαφορές και ασυνέπειες που παρατηρούνταν στη λογιστική πρακτική. Την επιτροπή αυτήν αντικατέστησε το 1959 με το Accounting Principles Board.

1. Βλ. Μ. Τσιμάρια, Κόστος - Κοστολόγησις - Βιομ. Λογιστική, σελ. 56 επ. και Δ. Παπαδημητρίου, ο.π., σελ. 154επ.

ίδιου κλάδου, λόγω διαφορετικής δανειακής επιβαρύνσεως των επ' μέρους επιχειρήσεων.

- γ) Η ενσωμάτωση διογκώνει χωρίς αιτία την αξία των αποθεμάτων, σε επιχειρήσεις δε μονοπαραγωγής (τσιμέντων, κ.λ.π.) δεν έχει καμιά σημασία αν ο τόκος αποτελεί στοιχείο προσθετικό του κόστους ή αφαιρετικό των εσόδων.
- δ) Τα επιτόκια είναι αυθαίρετα και τα ποσά των τόκων υποθετικά.
- ε) Ο προσδιορισμός της κατά μονάδα προϊόντος επιβαρύνσεως είναι πολύ δυσχερής και απαιτεί υπερβολικό λογιστικό κόστος.

2. 3. Επιχειρήματα υπέρ της ενσωματώσεως στο κόστος του τόκου των ίδιων και ξένων κεφαλαίων (πλήρες έντοκο κόστος):

- α) Ο τόκος συνιστά την αμοιβή του συντελεστή παραγωγής κεφάλαιο. Όπως δε οι αμοιβές των υπόλοιπων συντελεστών αποτελούν αναμφισβήτητα στοιχεία του κόστους, έτσι και ο τόκος των κεφαλαίων (ίδιων και ξένων) πρέπει αναμφισβήτητα να ενσωματώνεται στο κόστος παραγωγής.
- β) Μόνο το πλήρες έντοκο κόστος επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ δύο παραγωγικών μεθόδων και διαφωτίζει τον επιχειρηματία για το ποια είναι η συμφερότερη μέθοδος παραγωγής.
- γ) Μόνο το πλήρες έντοκο κόστος επιτρέπει τη συστηματική εκτίμηση της αξίας του χρόνου στην παραγωγή και διανομή των αγαθών. Η ευημερία της ανθρωπότητας συνδέεται με την ταχύτητα δημιουργίας και κυκλοφορίας των αγαθών. Ο υπολογισμός τόκου χωριστά για κάθε στοιχειώδη εργασία δείχνει την «τιμή του χρόνου» για καθεμιά απ' αυτές. '.
- δ) Το πλήρες έντοκο κόστος επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ ιδιόκτητων και ενοικιαζόμενων εγκαταστάσεων.
- ε) Είναι δύσκολο να γίνει διαχωρισμός των στοιχείων που έχουν χρηματοδοτηθεί με ξένα κεφάλαια από τα στοιχεία που έχουν χρηματοδοτηθεί με ίδια κεφάλαια, ώστε να υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις για τη κοστολόγηση των ξένων κεφαλαίων.

1. Βλ. άρθρο του R. M a y e r με τον τίτλο «Η ενσωμάτωση στο κόστος των εξόδων χρηματοδοτήσεως και του τόκου του επενδυμένου κεφαλαίου» στο βελγικό περιοδικό «La vie au bureau» (Νοέμβριος 1982) που δημοσιεύτηκε και στο περιοδικό «ΛΟΓΙΣΤΗΣ» (τεύχη Αυγούστου - Σεπτεμβρίου και Νοεμβρίου 1983), στο οποίο άρθρο αναπτύσσονται διεξοδικά τα πλεονεκτήματα του έντοκου κόστους.

στ) Η ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος οδηγεί στον προσδιορισμό του πραγματικού κέρδους. Έτσι, οι ιδιοκτήτες των ίδιων κεφαλαίων, αφού θα έχουν λάβει το μέρος της αμοιβής που αναλογεί στα κεφάλαια τους, δε θα έχουν πια λόγο να προηγηθούν έναντι των ιδρυτών, εργαζομένων κ.ά. στη διανομή του τυχόν πλεονάσματος.

2.4. Επιχειρήματα υπέρ της ενσωματώσεως στο κόστος μόνο του τόκου των ξένων κεφαλαίων (μερικώς έντοκο κόστος).

Ο αείμνηστος καθηγητής Δ. Παπαδημητρίου Ι τάσσεται με την άποψη της ενσωματώσεως στο κόστος των τόκων των ξένων μόνο κεφαλαίων. Αυτό γιατί υπάρχει διαφορά στη φύση του κόστους των ξένων κεφαλαίων σε σύγκριση με τη φύση του κόστους των ίδιων κεφαλαίων. Ο τόκος των ξένων κεφαλαίων, λέγει, συνιστά για την επιχείρηση πραγματικό κόστος (οφείλεται ανεξάρτητα από την πραγματοποίηση ή όχι κέρδους), ενώ το κόστος των ίδιων κεφαλαίων δε συνιστά πραγματικό κόστος, αλλά θυσία του επιχειρηματία υπέρ της επιχειρήσεως, που αμείβεται με το κέρδος, με σειρά δε σοβαρών επιχειρημάτων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο τόκος των ξένων κεφαλαίων πρέπει να κοστολογείται κατ'άτη φυσική αντιστοιχία του τρόπου της διαθέσεως τους. Έτσι, αν τα ξένα κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότηση των εγκαταστάσεων της παραγωγής ή των αγορών, ο τόκος πρέπει να βαρύνει αντίστοιχα το κόστος της παραγωγής ή το κόστος των πρώτων υλών, κ.λ.π.

2.5. Ποια λύση ακολουθεί η λογιστική πράξη.

Ανεξάρτητα από την ορθότητα των επιμέρους επιχειρημάτων που προβάλλονται από τους οπαδούς των τριών παραπάνω απόψεων, η λογιστική πρακτική καθοδηγείται από την αντίληψη ότι οι τόκοι των ίδιων και ξένων κεφαλαίων δεν αποτελούν κοστολογήσιμο στοιχείο, γιατί η κοστολόγηση αυτών προσκρούει στην αρχή της συντηρητικότητας του ισολογισμού. Έτσι, η λογιστική πράξη θεωρεί ότι τα «έξοδα χρηματοδοτήσεως» βαρύνουν αποκλειστικά το κόστος των πωλήσεων ή, συνηθέστερα, εκπίπτονται από το μικτό κέρδος.

Ας παρατηρήσουμε όμως, ότι η πρακτική που εφαρμόζεται στη χώρα μας είναι και στο σημείο αυτό αντιφατική. Αν το πάγιο στοιχείο αγοραστεί «επί πιστώσει» και στο τιμολόγιο αγοράς δε μνημονεύονται διακεκριμένα οι τόκοι που έχουν επαυξήσει την τιμή αγοράς, τότε και οι τόκοι αυτοί θεωρούνται ως

1. Βλ. Δ. Παπαδημητρίου, ό.π., σελ. 156.

αξία κτήσεως του πάγιου στοιχείου, έστω και αν μέρος των τόκων αυτών αφορά μη δουλευμένους τόκους και, συνεπώς, πρόκειται για δαπάνη επόμενων χρήσεων. Αν όμως οι τόκοι αυτοί αναγράφονται στο τιμολόγιο αγοράς διακεκριμένα ως ιδιαίτερο κονδύλι, τότε οι τόκοι αυτοί θεωρούνται χρηματοοικονομικό έξοδο και βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσεως και όχι την αξία κτήσεως του πάγιου στοιχείου¹. Έτσι, ανάλογα με τον τρόπο εκδόσεως του τιμολογίου του πωλητή (και είναι δυνατό ο τρόπος αυτός να υπαγορευθεί και από τον αγοραστή), έχουμε διαφορετική εμφάνιση της αξίας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, των αποσβέσεων τους και, κατ' επέκταση, των αποτελεσμάτων.

Το παραπάνω άτοπο είναι συνέπεια του γεγονότος ότι, στη χώρα μας ως αξία κτήσεως νέος στοιχείου θεωρείται η τιμολογιακή αυτού αξία προσαυξημένη με τα ειδικά έξοδα αγοράς, ως τιμολογιακή δε αξία θεωρείται «η αξία που αναγράφεται στα τιμολόγια αγοράς, μειωμένη κατά τις ενδεχόμενες εκπτώσεις που χορηγούνται από τους προμηθευτές και απαλλαγμένη από τα ποσά των φόρων και τελών, τα οποία δεν βαρύνουν, τελικά, την οικονομική μονάδα» (Ε.ΓΛΣ. παρ. 2.2.203),² η δε τιμολογιακή αξία μπορεί να είναι «τοις μετρητοίς» ή «επί πιστώσει». Η ορθή όμως έννοια της τιμολογιακής αξίας είναι η αξία τοις μετρητοίς. Τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτούνται επί πιστώσει πρέπει να καταχωρούνται στα βιβλία στην ισοδύναμη αξία τοις μετρητοίς. Οι τόκοι που συμπεριλαμβάνονται στην τιμολογιακή αξία δεν πρέπει να βαρύνουν το κόστος κτήσεως του παγίου, γιατί αφορούν χρηματοοικονομικό έξοδο. Αν στο συμβόλαιο (τιμολόγιο) δεν αναγράφεται το επιτόκιο, αλλά η τιμή του συμβολαίου υπερβαίνει την αξία στην οποία το πάγιο μπορεί να αγοραστεί τοις μετρητοίς, η διαφορά αυτή στην αξία οφείλεται στον τρόπο πληρωμής και θεωρείται έξοδο που πρέπει να κατανεμηθεί σε ολόκληρη την περίοδο πληρωμών που ορίζεται στο συμβόλαιο αγοράς.

1. Το ίδιο θέμα συναντάται και στις αγορές αποθεμάτων, αλλά δεν έχει τη βαρύτητα που έχει στις περιπτώσεις αγορών πάγιων στοιχείων, λόγω του σχετικά μικρού χρονικού διαστήματος που τα αποθέματα παραμένουν στην κατοχή της επιχειρήσεως, κι ακόμα επειδή το ύψος των αποθεμάτων παραμένει συνήθως σταθερό στο τέλος κάθε χρήσεως.

2. Εξάλλου, κατά τον Κ.Φ.Σ. (Ν.Δ. 99/1977 άρθρο 41 παρ. 1) «ως τιμή κτήσεως λαμβάνεται η καθορισμένη υπό του επιτηδευματίου επί τη βάσει μιας εκ των παραδεδεγμένων μεθόδων, ήτις παγίως ακολουθείται υπ' αυτού». Η Διοίκηση του Υπουργείου Οικονομικών, ερμηνεύουσα τις διατάξεις του Κ.Φ.Σ., αποφάνθηκε ότι στην τιμή κτήσεως πρέπει να λαμβάνεται η τιμολογιακή αξία του αγαθού προσαυξημένη κατά τα ειδικά έξοδα που βαρύνουν το αγαθό μέχρι της αποθηκεύσεως του ή εκείνη που εξευρίσκεται με οποιοδήποτε άλλο τρόπο που ακολουθείται πάγια από την επιχείρηση (Υπ. Οικ. Εγκ. 131/1952 παρ. 77).

2.6. Τι προβλέπει για το θέμα η 4η Οδηγία της Ε.Ο.Κ.

Η 4η Οδηγία της Ε.Ο.Κ. (αριθ. 78/660/Ε.Ο.Κ. της 25/7/1978) θέτει το γενικό κανόνα ότι τα πάγια στοιχεία αποτιμούνται στην τιμή κτήσεως ή στο κόστος (άρθρο 35 παρ. 4). Με τη διάταξη δε της παραγρ. 4 του ίδιου άρθρου, ορίζεται ότι «επιτρέπεται να συμπεριληφθούν στο κόστος οι τόκοι επί των κεφαλαίων που δανείστηκε η επιχείρηση για τη χρηματοδότηση της κατασκευής ακινητοποιήσεων, εφόσον οι τόκοι αυτοί αφορούν την περίοδο της κατασκευής. Στην περίπτωση αυτή, η εγγραφή τους στο ενεργητικό πρέπει να αναγράφεται στο προσάρτημα». Δίνει, λοιπόν, αυτή η Οδηγία την ευχέρεια στις επιχειρήσεις να ενσωματώνουν στο κόστος των κατασκευαζόμενων πάγιων στοιχείων τους τόκους των δανειακών μόνο κεφαλαίων και μόνο κατά την κατασκευαστική περίοδο.

Εξάλλου, σε ό,τι αφορά την επιβάρυνση του κόστους παραγωγής των προϊόντων με τόκους, η διάταξη του άρθρου 39 παρ. 2 ορίζει ότι «τα Κράτη - Μέλη μπορούν να εφαρμόσουν το άρθρο 35 παρ. 4», δηλαδή να επιτρέψουν την επιβάρυνση του κόστους παραγωγής των προϊόντων με τόκους των δανειακών κεφαλαίων και μόνο κατά την περίοδο παραγωγής των προϊόντων.

2.7. Πως αντιμετωπίζεται το θέμα από το Ε.ΓΛΣ

Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.ΓΛΣ) θεωρεί κατ' αρχήν τους τόκους των ξένων κεφαλαίων ως οργανικό έξοδο και προβλέπει την καταχώρηση τους σε ιδιαίτερο λογαριασμό των οργανικών εξόδων «τόκοι και συναφή έξοδα» (Κ.Α. 65). Τα έξοδα αυτά εμφανίζονται διακεκριμένα στην ανάλυση του λογαριασμού «Αποτελέσματα Χρήσεως» με τον τίτλο «Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα» και φέρονται σε μείωση των μικτών κερδών της χρήσεως.

Εξαίρεση αποτελούν μόνο οι «τόκοι των δανείων κατασκευαστικής περιόδου», δηλαδή οι τόκοι των δανείων και πιστώσεων που διατέθηκαν αποκλειστικά για απόκτηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων και μάλιστα οι τόκοι μόνο της περιόδου που διαρκεί η κατασκευή των στοιχείων.

Το Ε.ΓΛΣ ορίζει ότι οι τόκοι της «κατασκευαστικής περιόδου» αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά το έτος της πραγματοποιήσεως τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία.

3. Η ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΚΩΝ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΝΟΜΙΚΗ

Για κοστολόγηση των τόκων των ίδιων κεφαλαίων της επιχειρήσεως δεν είναι δυνατό να γίνει λόγος, αφού από νομική άποψη, οι τόκοι των κεφαλαίων αυτών δε θεωρούνται έξοδο. Το έξοδο, από νομική άποψη, προϋποθέτει παροχή ή οφειλή σε τρίτους και όχι στον ίδιο τον ιδιοκτήτη της επιχειρήσεως.

Σε ό,τι αφορά την κοστολόγηση των τόκων των ξένων κεφαλαίων σημειώνουμε τ' ακόλουθα :

Ο νόμος 2190/1920 τάσσεται υπέρ της μη ενσωματώσεως των «εξόδων χρηματοδοτήσεως» στο κόστος παραγωγής και, με τη ρητή διάταξη του άρθρου 42β παρ. 2, επιβάλλει την αφαίρεση αυτών από τα μικτά κέρδη της χρήσεως και την καταχώρησή τους σε ιδιαίτερο κονδύλι στο λογαριασμό «Αποτελέσματα Χρήσεως» ι.

Ο νόμος δεν προσδιορίζει την έννοια των «εξόδων χρηματοδοτήσεως». Πρέπει πάντως να δεχτούμε ότι στα έξοδα αυτά περιλαμβάνονται πρώτιστα οι τόκοι των ξένων κεφαλαίων και κάθε έξοδο (προμήθειες, χαρτόσημα συμβάσεων, χαρτόσημα συναλλαγματικών, έξοδα υποθηκών για εξασφάλιση δανείων, κ.λ.π.) που πραγματοποιείται για να αποκτήσει η επιχείρηση δανειακά κεφάλαια, τα οποία διατίθενται για τη γενικότερη χρηματοδότηση της.

Στην κατηγορία, λοιπόν, των «εξόδων χρηματοδοτήσεως» περιλαμβάνονται μόνο τα γενικά έξοδα χρηματοδοτήσεως και δεν περιλαμβάνονται τα ειδικά τέτοια έξοδα, που συνδέονται άμεσα με ορισμένο φορέα κόστους.²

Δεν είναι, λοιπόν, σύννομη η κοστολόγηση των τόκων δανείων που χρησιμοποιούνται για την «εν γένει» χρηματοδότηση της επιχειρήσεως, ενώ δεν αντίκειται στο πνεύμα και στο γράμμα της παραπάνω διατάξεως η επίρριψη στο κόστος των τόκων και λοιπών εξόδων δανείων που συνάπτονται ειδικά για την κατασκευή συγκεκριμένου έργου (π.χ. συγκροτήματος παραγωγής) ή για την απόκτηση ορισμένων αποθεμάτων (π.χ. τόκοι δανείων αλευροβιομηχανιών ή καπνοβιομηχανιών για τη συγκέντρωση σιτηρών ή καπνών).

Ο νομοθέτης ακολούθησε την παραπάνω λύση της μη ενσωματώσεως των τόκων στο κόστος των περιουσιακών στοιχείων, ορμώμενος από την αρχή της

1. Βλ. Α. Γεωργακόπουλου, Το Δίκαιον των Εταιρειών, τόμος Β, σελ. 511, Θ. Γρηγοράκου, Η σύνταξις του ισολογισμού των Α.Ε., σελ. 75, Δ. Παπαδημητρίου, ο.π., σελ. 159.

2. Ο νόμος απαιτεί δημοσιότητα των εξόδων χρηματοδοτήσεως, ενώ δεν απαιτεί τέτοια δημοσιότητα των στοιχείων του κόστους παραγωγής.

«συνέσεως» (συντηρητικότητας) του ισολογισμού, βάσει της οποίας γενικά έξοδα δεν πρέπει ν' αναγράφονται στο ενεργητικό του ισολογισμού, αλλά και από τη σκέψη ότι η επί ρίψη των γενικών εξόδων στο κόστος παραγωγής και ο μερισμός αυτών μεταξύ των προϊόντων με κριτήρια υ π ο κ ρ ε ι μ ε ν ι κ ά θα έδινε ευχέρεια στους συντάκτες του ισολογισμού να διαμορφώνουν, κατά τη θέληση τους, τα αποτελέσματα των χρήσεων. Γι' αυτό ο νόμος θεωρεί ως στοιχεία του κόστους τα ειδικά και άμεσα έξοδα και απαγορεύει την αναλογική επίρριψη των γενικών εξόδων¹ στο κόστος παραγωγής.

4. Η ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΚΩΝ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ

- 4.1. Οι τόκοι επί των ίδιων κεφαλαίων της επιχειρήσεως δεν αναγνωρίζονται από φορολογική άποψη ως δαπάνη εκπεστέα από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχειρήσεως, όπως ακριβώς δεν αναγνωρίζεται προς έκπτωση και η προσωπική αμοιβή του επιχειρηματία. Η αμοιβή των ίδιων κεφαλαίων του επιχειρηματία είναι το κέρδος που πραγματοποιεί η επιχείρηση και συνεπώς ο τόκος επί των κεφαλαίων αυτών αποτελεί απόληψη κέρδους κι όχι δαπάνη εκπεστέα από τα ακαθάριστα έσοδα αυτής.² Δεν αποτελούν, λοιπόν, οι τόκοι επί των ίδιων κεφαλαίων έξοδο και συνεπώς δεν είναι δυνατό να γίνει λόγος για κοστολόγησή τους.
- 4.2. Οι τόκοι επί των ξένων κεφαλαίων (δανείων ή πιστώσεων), που καταβάλλει η επιχείρηση, αποτελούν παραγωγική δαπάνη, εφόσον τα δάνεια χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες της επιχειρήσεως κι' όχι για τις προσωπικές ανάγκες του επιχειρηματία ή των εταίρων. Οι «δεδουλευμένοι» αυτοί τόκοι, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 35 του Ν.Δ. 3323/1955, εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχειρήσεως³.
- 4.3. Όσον αφορά την ενσωμάτωση του τόκου των ξένων κεφαλαίων στο κόστος παραγωγής, η φορολογική πρακτική κυμαίνεται⁴. Άλλοι τάσσονται

1. Ο νόμος ορίζει ρητά ότι στο λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως» πρέπει να εμφανίζονται : α) τα έξοδα διοικήσεως, β) τα έξοδα χρηματοδοτήσεως και γ) τα έξοδα διαθέσεως προϊόντων (εμπορευμάτων) ή υπηρεσιών.

2. Βλ. Ν. Τ ό τ σ η, Η Φορολογία του Εισοδήματος, Αθήνα 1976, σελ. 289, όπου παρατίθενται σχετικές εγκύκλιοι του Υπ. Οικονομικών (129/1955 παρ. 53 και Γ 91/1951) και σχετικές αποφάσεις του Ελ. Συν. (372/1927, 239/1924, 297/1929).

3. Όχι όμως και οι τόκοι υπερημερίας λόγω οφειλής φόρων, εισφορών και προστίμων προς το Δημόσιο ή άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

4. Βλ. Ν. Τ ό τ σ η, Η Φορολογία του Εισοδήματος, τόμος Β', έκδοση 1976, σελ. 173.

υπέρ της ενσωματώσεως του τόκου στο κόστος των προϊόντων, ενώ άλλοι αποक्रούουν την ενσωμάτωση. Η διοίκηση του Υπουργείου Οικονομικών έχει αποφανθεί ότι οι τόκοι του κεφαλαίου πρέπει να μεταφέρονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων και όχι να βαρύνουν το κόστος των μενόντων προϊόντων ¹.

Σε περίπτωση αγοράς πάγιων στοιχείων (οικοπέδων, κτιρίων, μηχ/των κ.λ.π. με δάνειο, οι τόκοι των δανείων δεν πρέπει να προσαυξηθούν την αξιακλήσεως του πάγιου στοιχείου που αγοράστηκε, αλλά θα εκπεστούν εξολοκλήρου από τα έσοδα της χρήσεως. Αυτό γιατί γίνεται δεκτό ότι ο τόκος αποτελεί δαπάνη εισοδήματος και όχι δαπάνη κεφαλαίου ².

Τέλος, επιβάλλεται να αναφερθούμε στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 του νόμου 4171/1961, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 6 παρ. 2 του Ν.Δ. 916/1971, σύμφωνα με την οποία : «Δια την εφαρμογήν των διατάξεων περί φορολογίας εισοδήματος, οι τόκοι των δανείων και πιστώσεων της επιχειρήσεως δια το χρονικόν διάστημα μέχρι της λήξεως της χρήσεως, εντός της οποίας άρχεται η παραγωγική δράσις αυτής, λογίζονται ως έξοδα πρώτης εγκαταστάσεως και

1. «Όσον αφορά τους τόκους δανείων ή πιστώσεων έχει γίνει παραδεκτόν εν τη βιομηχανική λογιστική πρακτική, ότι ούτοι δεν πρέπει να βαρύνουν το κόστος των κατά την απογραφήν τέλους χρήσεως μενόντων προϊόντων αλλά να μεταφέρονται εις τον λογαριασμόν «Ζημιάι και Κέρδη». Κατά συνέπειαν δεν συμφωνούμεν με την άποψιν, ότι οι τόκοι ούτοι δέον να βαρύνουν το κόστος των προϊόντων, τοσούτο μάλλον καθόσον κατά ρητήν διάταξιν του νόμου οι εν λόγω τόκοι εκπίπτονται εξ ολοκλήρου εκ των ακαθαρίστων εσόδων της χρήσεως ην αφορούν» (Υπ. Οικ. Π. 21440/1954).

2. Βλ. Ν. Τότση, ο.π., υποσημείωση (2), σελ. 291, όπου παρατίθεται και σχετική νομολογία (Φορ. Εφετ. Αθην. 840/1973, Φορ. Εφετ. Πειρ. 184/1970, βλ. επίσης Υπ. Οικ. Χ. 3528/18.11.59 (Δ.Φ.Ν. 1960, σελ. 232) σύμφωνα με την οποία : «Υφ όλων των μέχρι τούδε εκδοθέντων διαταγμάτων περί αποσβέσεων ρητώς ορίζεται, ότι τα ποσοστά αποσβέσεων υπολογίζονται επί της εις δραχμάς αξίας την οποίαν έχουσι τα οικεία περιουσιακά στοιχεία κατά τον χρόνον κτήσεως αυτών. Ως τοιαύτη δε αξία των περιουσιακών στοιχείων, κατά τε τα υπό της Διοικήσεως και των Φορολογικών Δικαστηρίων νομοθετηθέντα, νοείται η τιμή αγοράς των στοιχείων τούτων, προστιθεμένων και των σχετικών ειδικών δαπανών μέχρι του χρόνου της χρησιμοποιήσεως των. Ειδικότερον επί προμηθείας μηχανημάτων, είτε αύτη γίνεται τοις μετρητοίς ή επί πιστώσει, δια τον υπολογισμόν των αποσβέσεων, ως αξία κτήσεως τούτων λαμβάνεται η τιμή αγοράς αυτών, ως προκύπτει αύτη εκ των εκδιδομένων τιμολογίων, προσηυξημένη κατά τας σχετικούς με την εγκατάστασιν των δαπανών.

«Συνεπώς τυχόν καταβαλλόμενοι τόκοι επί αγοράς μηχανημάτων επί πιστώσει, δεν δύνανται να προσαυξησώσι της αξίαν κτήσεως των μηχανημάτων δια τον υπολογισμόν της ετησίας αποσβέσεως, καθόσον ούτοι, ως τόκοι πιστώσεων, αποτελούσι δαπάνην της επιχειρήσεως ήτις εκπίπτεται εξ ολοκλήρου εκ των ακαθαρίστων εσόδων της χρήσεως εντός της οποίας καθίστανται ληξιπρόθεσμοι και απαιτητοί, συμφώνως προς την περίπτωσιν δ' της παρ. 1 του άρθρου 35 του Ν. Δ/τος 3323/55».

αποσβέννυνται εντός 10ετίας κατά τας κειμένας περί φορολογίας εισοδήματος διατάξεις».

Η παραπάνω διάταξη, επειδή περιλαμβάνεται στις γενικές διατάξεις του νόμου 4171/61, έχει εφαρμογή όχι μόνο στις περιπτώσεις που οι τόκοι αφορούν δάνεια ή πιστώσεις που διατέθηκαν για επενδύσεις που υπήχθησαν στις ευεργετικές διατάξεις του νόμου αυτού, αλλά γενικά για κάθε επένδυση.

Εξάλλου, με τη διάταξη του άρθρου 8 του Ν.Δ. 1077/1971 ορίστηκε ότι τα έξοδα πρώτης εγκαταστάσεως αποσβένονται είτε εφάπαξ είτε ισόποσα σε περισσότερες από μια χρήσεις, πάντως όχι πέραν της δεκαετίας, ανεξάρτητα από το αντικείμενο εργασιών και τη νομική μορφή της επιχειρήσεως.

Από τις παραπάνω διατάξεις συνάγεται ότι δίνεται η ευχέρεια (δηλ. δεν επιβάλλεται υποχρέωση) οι τόκοι δανείων ή πιστώσεων να καταχωρούνται στο ενεργητικό του ισολογισμού, υπό τις ακόλουθες όμως προϋποθέσεις :

- α) Να πρόκειται για τόκους δανείων ή πιστώσεων της χρονικής περιόδου μέχρι λήξεως της χρήσεως εντός της οποίας άρχισε η παραγωγική δράση της επιχειρήσεως. Αναλογικά δεχόμαστε ότι η διάταξη εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις επεκτάσεων της επιχειρήσεως (νέες μονάδες παραγωγής, κ.λ.π.). οπότε της παραπάνω μεταχειρίσεως τυγχάνουν οι τόκοι της περιόδου μέχρι λήξεως της χρήσεως μέσα στην οποία άρχισε η παραγωγική δράση της νέας μονάδας.²
- β) Να καταχωρηθούν διακεκριμένα, υπό ιδιαίτερο τίτλο, στην κατηγορία του πάγιου ενεργητικού (π.χ. στην υποκατηγορία «Δαπάνες πολυετούς αποσβέσεως» και με τον τίτλο «Τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου»).
- γ) Να αποσβεστούν είτε εφάπαξ είτε ισόποσα σε περισσότερες από μια χρήσεις, όχι όμως πέραν της δεκαετίας, αρχίζοντας από τη δεύτερη χρήση από

1. Βλ. Θ. Γρηγοράκου - Ε. Σακέλλη, Πρακτική Εφαρμογή των Διατάξεων του Ν. 2190/1920.

2. Πολλές φορές στην πράξη, οι επιχειρήσεις δεν εξοφλούν έγκαιρα τις λήγουσες δόσεις ή τους οφειλόμενους τόκους των δανείων αυτών και γι' αυτό επιβαρύνονται με τόκους υπερημερίας. Συνηθίζουν, λοιπόν, οι επιχειρήσεις να καταχωρούν και τους τόκους υπερημερίας στον προκείμενο λογαριασμό του πάγιου ενεργητικού «τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου», ενώ οι τόκοι αυτοί με κανένα τρόπο δεν πρέπει να εγγράφονται στο ενεργητικό, αλλά να βαρύνουν τα χρηματοοικονομικά έξοδα της χρήσεως, αφού προέρχονται όχι από τη χρονική δέσμευση των επενδύσιμων κεφαλαίων κατά την κατασκευαστική περίοδο, αλλά εξαιτίας του ότι η επιχείρηση δεν εξόφλησε έγκαιρα τις λήξασες δόσεις των δανείων.

την έναρξη της παραγωγικής δράσεως του εργοστασίου ή της νέας πτέρυγας.

5. Η ΛΥΣΗ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ΤΟ FINANCIAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD (Η.ΠΑ.)

5.1. Η λύση που δίνει το FASB συνοπτικά

Η λύση την οποία δίνει στο ερευνούμενο θέμα το FASB, με το Statement No 34 (Οκτώβρης 1979), είναι συνεπής με τη γενική λογιστική αρχή ότι τα μη νομισματικά στοιχεία (πάγια, αποθέματα κ.ά.) φέρονται στα λογιστικά βιβλία και στις οικονομικές καταστάσεις, κατά κανόνα, στο ιστορικό κόστος κτήσεως αυτών¹ ή μερικά στο αναπόσβεστο ιστορικό κόστος κτήσεως τους. Το κόστος αυτό, με βάση τις λογιστικές αρχές που ισχύουν σήμερα, δεν προσαυξάνεται με άλλα τρέχοντα έξοδα² που πραγματοποιούνται μέχρις ότου τα στοιχεία αυτά ρευστοποιηθούν. Το κόστος π.χ. κτήσεως των μηχανημάτων, των κτιρίων κ.λ.π. δεν προσαυξάνεται με το έξοδο π.χ. των ασφαλιστρών που καταβάλλει η επιχείρηση για την ασφάλιση τους. Έτσι, όπως για τα ασφαλίστρα, που αποτελούν κι αυτά ένα κόστος κατοχής των στοιχείων αυτών, γίνεται ομόφωνα δεκτό ότι δεν αποτελούν κοστολογήσιμο έξοδο, πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι και ο τόκος του δεσμευμένου στο στοιχείο κεφαλαίου δεν πρέπει να θεωρείται κοστολογήσιμο έξοδο.

Το FASB αποκλείει κατηγορηματικά την ενσωμάτωση των τόκων των ιδίων κεφαλαίων και δέχεται την ενσωμάτωση των τόκων μόνο των ξένων κεφαλαίων στο κόστος ορισμένων μόνο στοιχείων και εφόσον συντρέχουν ορισμένες μόνο προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα δέχεται ότι, για να δικαιολογηθεί η ενσωμάτωση του τόκου στο κόστος των στοιχείων³, πρέπει να απαιτείται μια σημαντική χρονική περίοδος για να καταστούν τα στοιχεία έτοιμα για τη, σύμφωνα με τον προο-

1. Το ιστορικό κόστος κτήσεως ενός στοιχείου περιλαμβάνει τις δαπάνες που αναγκαία πραγματοποιούνται για να το φέρουν στις κατάλληλες συνθήκες και στην κατάλληλη θέση για να προσφέρει την κατά προορισμό χρήση του.

2. Ευνόητο ότι οι «δαπάνες βελτιώσεως», που προσαυξάνουν την αξία κτήσεως, δεν αποτελούν τρέχοντα έξοδα, αλλά συμπληρωματικό ιστορικό κόστος κτήσεως των πάγιων στοιχείων.

3. Η ενσωμάτωση του τόκου στο κόστος των στοιχείων στοχεύει : (α) στο να έχουμε ένα κόστος κτήσεως που να απεικονίζει ορθότερα την επένδυση της επιχειρήσεως στο στοιχείο και (β) στο να επιβαρυνθεί με κόστος μια πηγή εσόδου (το στοιχείο) που θα αποφέρει στην επιχείρηση μελλοντικές προσόδους, ώστε να τηρείται η αρχή της αντιπαραθέσεως εσόδων - εξόδων (Matching Principle).

ρισμό, χρήση τους· π.χ. η κατασκευαζόμενη μηχανική εγκατάσταση να είναι έτοιμη για παραγωγή, το κτίριο ή το πλοίο να είναι έτοιμο για χρήση. Δεν επιτρέπεται ενσωμάτωση του τόκου στο κόστος των αποθεμάτων που συνεχώς βιομηχανοποιούνται ή παράγονται σε μεγάλες ποσότητες σε μια επαναλαμβανόμενη βάση· π.χ. στα αποθέματα πρώτων υλών ή προϊόντων μιας κλωστοϋφαντουργίας (νήματα, υφάσματα, ενδύματα, κ.λ.π.).

Ο ενσωματούμενος στο κόστος τόκος είναι ο τόκος που καταβάλλει η επιχείρηση για τα δανειακά της κεφάλαια και τις άλλες υποχρεώσεις της. Το ποσοστό με το οποίο πρέπει να υπολογίζεται ο τόκος που ενσωματώνεται στο κόστος των στοιχείων είναι το μέσο ποσοστό των τόκων των δανειακών κεφαλαίων της επιχείρησης. Αν όμως ορισμένο δάνειο που πήρε η επιχείρηση σχετίζεται άμεσα με το συγκεκριμένο στοιχείο, το ποσοστό του τόκου του δανείου αυτού θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό του ενσωματούμενου στο κόστος του στοιχείου τόκου.

Στα επόμενα αναπτύσσουμε, κάπως εκτενέστερα, τις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για την ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος ορισμένων περιουσιακών στοιχείων.

5.2. Ποιών στοιχείων το κόστος κτήσεως πρέπει να επιβαρύνεται με τόκους.

1. Όπως είναι γνωστό, μερικά περιουσιακά στοιχεία ευθύς μόλις αποκτηθούν είναι έτοιμα να προσφέρουν στην επιχείρηση τη χρήση για την οποία αποκτήθηκαν, ενώ άλλα κατασκευάζονται, τροποποιούνται, συμπληρώνονται κ.λ.π. για μια ειδικότερη χρήση, άλλα συνδυάζονται ή αναλύονται για να δώσουν ένα νέο στοιχείο μεγαλύτερης αξίας, κ.λ.π. Από την εξέταση, λοιπόν, των επιμέρους μη νομισματικών (nonmonetary)¹ περιουσιακών στοιχείων διαπιστώνουμε ότι ορισμένα είναι έτοιμα για χρήση ή για πώληση (π.χ. ο φορτωτής να λειτουργήσει, το προϊόν να πωληθεί, η πρώτη ύλη να αναλωθεί), ενώ άλλα χρειάζονται μια χρονική περίοδο για να γίνουν έτοιμα για την κατά προορισμό χρήση τους.²

1. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι μη νομισματικά (ή πραγματικά) στοιχεία είναι τα ενσώματα πάγια και αποθέματα, ενώ οι απαιτήσεις, τα διαθέσιμα και οι υποχρεώσεις είναι νομισματικά (monetary) στοιχεία. Τη διάκριση αυτήν των στοιχείων αναπτύσσουμε στην εργασία μας «Λογιστική Πληθωρισμού», Αθήνα 1983, σελ. 50 επ.

2. Μολοντί υπάρχουν στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά πολλούς τρόπους, η κατά προορισμό χρήση, δηλαδή η χρήση για την οποία απόκτησε το στοιχείο η επιχείρηση, είναι μια σημαντική βάση για τη στάθμιση της φύσεως και της αξίας των οικονομικών ωφελειών που αναμένονται από το στοιχείο.

Όλα τα έξοδα που πραγματοποιεί η επιχείρηση για να γίνει το στοιχείο έτοιμο να προσφέρει την κατά προορισμό χρήση του (αξία υλικών, εργασίας, κ.λ.π.) πρέπει να χρηματοδοτηθούν καθόλη τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται για να πάρει το στοιχείο την αναγκαία μορφή και θέση. Η χρηματοδότηση αυτή συνεπάγεται, όπως είναι γνωστό, ένα κόστος για την επιχείρηση, που ισούται με τον τόκο του κεφαλαίου που επενδύθηκε κατά τη διάρκεια της χρονικής αυτής περιόδου. Επειδή δε στο ιστορικό κόστος κτήσεως πρέπει να περιλαμβάνονται όλα τα κόστη που αναγκαία πραγματοποιούνται για να φέρουν το περιουσιακό στοιχείο στην κατάλληλη θέση και κατάσταση για την κατά προορισμό χρήση του, προκύπτει το συμπέρασμα ότι, κατ' αρχήν, το κόστος που πραγματοποίησε η επιχείρηση, για τη χρηματοδότηση των δαπανών που πραγματοποίησε για το στοιχείο κατά τη διάρκεια της απαραίτητης περιόδου κατασκευής ή επεκτάσεως, αποτελεί αυτό καθαυτό ένα τμήμα του ιστορικού κόστους κτήσεως του στοιχείου. !

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι πρέπει να επιβαρύνονται με τόκους μόνο τα περιουσιακά εκείνα στοιχεία που χρειάζονται μια σημαντική χρονική περίοδο για να γίνουν έτοιμα για την κατά προορισμό χρήση τους.

Σε πολλές όμως περιπτώσεις που, με βάση το κριτήριο που αναφέραμε, το πληροφοριακό πλεονέκτημα από την ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος δε δικαιολογεί το επιπρόσθετο λογιστικό και διοικητικό κόστος, που απαιτείται για να έχουμε την πληροφορία αυτήν. Η πληροφοριακή αξία από την ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος σε συσχετισμό με το λογιστικό κόστος που απαιτείται για την κοστολόγηση, την απόσβεση κ.λ.π. του τόκου, είναι δυνατό να είναι ασήμαντη. Σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν απαιτείται από το Statement No 34 ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος των περιουσιακών στοιχείων.

1. Από την παραπάνω αιτιολόγηση προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο τόκος πρέπει να ενσωματώνεται στο κόστος κτήσεως όλων των στοιχείων που παράγονται, κατασκευάζονται και γενικά στο κόστος των στοιχείων των οποίων η παραγωγή απαιτεί ανάλωση χρόνου. Εντούτοις, το Board, σταθμίζοντας το αναμενόμενο πληροφοριακό πλεονέκτημα από την ενσωμάτωση του τόκου σε συσχετισμό με το λογιστικό και διοικητικό κόστος που απαιτείται για τη κοστολόγηση των τόκων σε όλα τα παραγόμενα στοιχεία (προϊόντα, υποπροϊόντα, κ.λ.π.), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο τόκος δεν πρέπει να περιλαμβάνεται στο κόστος των αποθεμάτων βιομηχανικής παραγωγής που κυκλοφορούν σχετικά γρήγορα και ότι η κεφαλαιοποίηση του τόκου πρέπει να περιορίζεται μόνο στα στοιχεία εκείνα η παραγωγή των οποίων απαιτεί σημαντικό χρόνο. Μερικά μέλη του Board, ορθά νομίζουμε, παρατήρησαν ότι σημείο αναφοράς δεν πρέπει να είναι μόνο η χρονική περίοδος παραγωγής του στοιχείου, αλλά κι' άλλοι παράγοντες, όπως το ύψος του τόκου που σχετίζεται με ένα στοιχείο σε συσχετισμό και προς το ύψος του κόστους του στοιχείου.

2. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο τόκος μπορεί να ενσωματωθεί στο κόστος στις ακόλουθες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων :

(α) στα στοιχεία που κατασκευάζονται ή κατά άλλο τρόπο παράγονται για τη χρήση της ίδιας της επιχειρήσεως, δηλαδή στα ιδιοπαραγόμενα στοιχεία. Στην κατηγορία αυτήν πρέπει να περιληφθούν και τα κατασκευαζόμενα ή παραγόμενα από άλλους για λογαριασμό της επιχειρήσεως στοιχεία, για τα οποία η επιχείρηση διενεργεί προκαταβολές έναντι της αξίας τους,

(β) στα στοιχεία που προορίζονται για πώληση ή για μίσθωση (leasing), τα οποία κατασκευάζονται ή κατά άλλο τρόπο παράγονται, σύμφωνα όμως με καθορισμένα ιδιαίτερα σχέδια, π.χ. σε μια ναυπηγική επιχείρηση τα ναυπηγούμενα πλοία.¹

3. Ο τόκος δεν πρέπει να ενσωματώνεται στο κόστος των ακόλουθων κατηγοριών στοιχείων :

(α) στα αποθέματα² που βιομηχανοποιούνται κατά σύστημα ή κατ' άλλο τρόπο παράγονται σε μεγάλες ποσότητες σε μια επαναλαμβανόμενη βάση.³

1. Μερικοί υποστήριζαν την άποψη, ότι η δαπάνη του τόκου πρέπει να βαρύνει όλα τα μη νομισματικά (πάγια, αποθέματα, κ.λ.π. βλ. υποσημείωση σελ. 13) περιουσιακά στοιχεία. Τα στοιχεία του ενεργητικού, λένε, αποτελούν πηγές μελλοντικών προσόδων και το ιστορικό κόστος ενός στοιχείου σε δεδομένη στιγμή πρέπει να είναι η αναπόσβεστη αξία ολόκληρου του κόστους που πραγματοποιήθηκε μέχρι τη στιγμή εκείνη. Επειδή δε όλα τα μη νομισματικά στοιχεία ενεργητικού απαιτούν χρηματοδότηση, στο ιστορικό κόστος αυτών πρέπει να περιλαμβάνεται και το κόστος χρηματοδότησεως, δηλ. ο τόκος.

Το Board πιστεύει ότι δεν μπορεί να γίνει τόση επέκταση της έννοιας του ιστορικού κόστους κτήσεως, ώστε να περιλαμβάνονται σ' αυτό και οι τόκοι του κεφαλαίου που είναι δεσμευμένο στο στοιχείο καθόλη τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του. Παρατηρήθηκε ακόμη ότι η κατανομή της δαπάνης του τόκου σε όλα τα μη νομισματικά στοιχεία ελάχιστη μόνο επίδραση θα είχε στα περιοδικά αποτελέσματα, αφού το ποσό του τόκου που κεφαλαιοποιείται σε μια περίοδο εξουδετερώνεται συχνά από την απόσβεση που γίνεται στην περίοδο πάνω στον τόκο που κεφαλαιοποιήθηκε σε προηγούμενες περιόδους. Έτσι, το πληροφοριακό πλεονέκτημα από την κεφαλαιοποίηση των τόκων δεν είναι ανάλογο με το απαιτούμενο για την κεφαλαιοποίηση λογιστικό και διοικητικό κόστος.

2. Κατά την κρίση του Board, η πληροφοριακή αξία από την κεφαλαιοποίηση του τόκου στα αποθέματα δε δικαιολογεί το λογιστικό κόστος για την κοστολόγηση των τόκων.

3. Πολλοί υποστηρίζουν ότι τα αποθέματα που απαιτούν μεγάλη χρονική περίοδο «ωρίμανσεως» (π.χ. αποθέματα ορισμένων ποτών, καπνών) πρέπει να επιβαρύνονται με τόκους. Παρατηρείται όμως, ότι η αναγκαία «ωρίμανση» δεν αποτελεί μέρος της διαδικασίας παραγωγής για να δικαιολογείται η επιβάρυνση αυτών με τόκους. Επιπλέον, παρατηρείται ότι υπάρχει γενι-

- (β) στα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται ήδη ή στα στοιχεία που είναι έτοιμα για να χρησιμοποιηθούν από την επιχείρηση σύμφωνα με τον προορισμό τους.
- (γ) στα στοιχεία που δεν χρησιμοποιούνται στην κερδοφόρα εκμετάλλευση της επιχείρησης και για τα οποία η επιχείρηση δεν προβαίνει στις αναγκαίες διεργασίες για να γίνουν κατάλληλα και έτοιμα για χρήση.
4. Ειδικότερα τα κόστη των γηπέδων, τα οποία δεν υφίστανται τις αναγκαίες διεργασίες για να γίνουν έτοιμα για την κατά προορισμό χρήση τους, δεν πρέπει να επιβαρύνονται με τόκους. Αν γίνονται διεργασίες με σκοπό να καταστήσουν το γήπεδο κατάλληλο για μια ειδικότερη χρήση, οι δαπάνες κτήσεως του γηπέδου επιβαρύνονται με τόκους επί όσο χρόνο οι διεργασίες διαρκούν. Ο τόκος επί των δαπανών αυτών είναι ένα κόστος κτήσεως του στοιχείου που προκύπτει απ' αυτές τις διεργασίες. Αν το στοιχείο που δημιουργείται¹ είναι μια υποδομή, π.χ. μια βιομηχανική περιοχή ή ένα εμπορικό κέντρο, ο τόκος επί των απαιτούμενων δαπανών, για να γίνει η υποδομή, αποτελεί τμήμα του κόστους κτήσεως της υποδομής. Αν η δημιουργούμενη έκταση βελτιώνεται, ώστε να μπορεί να πωληθεί κατά τεμάχια, ο τόκος επί των δαπανών που απαιτούνται μέχρις ότου η έκταση γίνει κατάλληλη για πώληση, αποτελεί μέρος του κόστους της εκτάσεως' π.χ. σε μια κτηματική επιχείρηση στο κόστος των οικοπέδων που πωλούνται πρέπει να περιλαμβάνονται και οι τόκοι επί των δαπανών που απαιτούνται μέχρις ότου τα οικόπεδα γίνουν έτοιμα για πώληση (δαπάνες αγοράς της εκτάσεως, ρυμοτομίας, υδρεύσεως, ηλεκτροδοτήσεως, κ.λ.π.)

5.3. Χρονική περίοδος κατά την οποία το κόστος κτήσεως πρέπει να επιβαρύνεται με τόκους.

Η χρονική περίοδος κατά την οποία το κόστος κτήσεως πρέπει να επιβαρύνεται με τόκους αρχίζει και συνεχίζεται όταν και εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες τρεις καταστάσεις :

- (α) Η επιχείρηση πραγματοποιεί δαπάνες για να καταστήσει το στοιχείο κατάλληλο για την κατά προορισμό χρήση του.

κά μια σταθερότητα στη ροή των εισερχόμενων και εξερχόμενων αποθεμάτων της κατηγορίας αυτής, σε βαθμό ώστε η επιβάρυνση αυτών με τόκους να έχει, στη διαδρομή του χρόνου, ασήμαντη επίδραση στα αποτελέσματα.

(β) Οι «διεργασίες» που απαιτούνται για να καταστήσουν το στοιχείο κατάλληλο για την κατά προορισμό χρήση του βρίσκονται σε εξέλιξη και

(γ) Η επιχείρηση επιβαρύνεται με τόκους ξένων κεφαλαίων.

Διευκρινίζεται ότι ο όρος *διεργασίες* πρέπει να ερμηνεύεται με ευρύτητα. Έχει έννοια ευρύτερη της φυσικής κατασκευής και περιλαμβάνει όλα τα στάδια που απαιτούνται για να καταστήσουν το στοιχείο κατάλληλο για την κατά προορισμό χρήση του¹ π.χ. περιλαμβάνει τις διοικητικές και τεχνικές δραστηριότητες κατά το προκαταρκτικό στάδιο (όπως την εκπόνηση σχεδίων ή τη διαδικασία λήψης κυβερνητικής άδειας εκμεταλλεύσεως του στοιχείου), τις δραστηριότητες που απαιτούνται μετά την έναρξη κατασκευής για την υπερνίκηση απρόοπτων γεγονότων (π.χ. τεχνικά προβλήματα, εργατικές διεκδικήσεις ή αμφισβητήσεις).

Στην περίπτωση που η επιχείρηση αναστέλλει σημαντικά όλες τις διεργασίες που αφορούν την απόκτηση του στοιχείου, η ενσωμάτωση του τόκου στο κόστος πρέπει να ανασταλεί μέχρις ότου οι διεργασίες ξαναρχίσουν. Στην περίπτωση όμως που η διακοπή των διεργασιών αυτών επιβάλλεται από εξωτερικά (ακούσια) αίτια ή οι καθυστερήσεις είναι συμφυείς με τη διαδικασία κτήσεως του στοιχείου, η ενσωμάτωση των τόκων δε διακόπτεται.

Η χρονική περίοδος ενσωματώσεως του τόκου στο κόστος τελειώνει όταν το στοιχείο είναι ουσιαστικά ολοκληρωμένο¹ και έτοιμο για την κατά προορισμό χρήση του. Μερικά όμως στοιχεία ολοκληρώνονται τμηματικά και κάθε μέρος είναι σε θέση να χρησιμοποιείται χωριστά, ενώ οι εργασίες συνεχίζονται σε άλλα μέρη. Η κεφαλαιοποίηση του τόκου στις περιπτώσεις-τέτοιων στοιχείων πρέπει να σταματά για κάθε μέρος μόλις το μέρος συμπληρωθεί ουσιαστικά και είναι έτοιμο για χρήση.

Εξάλλου, μερικά στοιχεία δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά, προτού ολοκληρωθούν άλλα στοιχεία που θα τους παρέχουν διευκολύνσεις π.χ. οι πετρελαιοπηγές, που ανοίχθηκαν στην Αλάσκα δεν μπορούσαν να αξιοποιηθούν πριν από την ολοκλήρωση των απαραίτητων πετρελαιοαγωγών.

1. Οι όροι «ουσιαστικά ολοκληρωμένο» χρησιμοποιούνται για να εμποδίσουν τη συνέχιση της κεφαλαιοποίησης του τόκου στις περιπτώσεις που η επιχείρηση καθυστερεί σκόπιμα την ολοκλήρωση του στοιχείου, δηλαδή στις περιπτώσεις που η επιχείρηση αναστέλλει σκόπιμα τις απαιτούμενες διεργασίες για την ολοκλήρωση του στοιχείου. Ο τόκος σε τέτοιες περιπτώσεις είναι ένα κόστος κατοχής του στοιχείου (*holding cost*) κι όχι ένα κόστος κτήσεως και δεν πρέπει να κεφαλαιοποιείται.

Γι' αυτά τα στοιχεία η περίοδος κοστολογήσεως των τόκων συνεχίζεται μέχρις ότου το στοιχείο που θα παρέχει τη διευκόλυνση ολοκληρωθεί και είναι έτοιμο για χρήση.

Στην περίπτωση που, σύμφωνα με τις ακολουθούμενες λογιστικές αρχές, το στοιχείο αποτιμάται σε αξία χαμηλότερη από το κόστος κτήσεως, εξαιτίας του θεί η κοστολόγηση των τόκων. 1 Έτσι, η πρόβλεψη που γίνεται σ' αυτήν την περίπτωση, για να περιορίσει το κόστος κτήσεως στη χαμηλότερη αξία, θα είναι αυξημένη κατά το ποσό των τόκων που κοστολογήθηκαν.

5.4. Το ποσό του τόκου που πρέπει να βαρύνει το κόστος κτήσεως των στοιχείων.

1. Το ποσό του τόκου που πρέπει να ενσωματώνεται στο κόστος κτήσεως των στοιχείων είναι το τμήμα του τόκου των ξένων κεφαλαίων² που κατέστη «δεδουλευμένο» κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου αποκτήσεως του στοιχείου, δηλαδή κατά τη διάρκεια του χρόνου διαρκείας των διεργασιών που είναι απαραίτητες για να καταστήσουν το στοιχείο έτοιμο για την κατά προορισμό χρήση του. Ο τόκος αυτός θεωρητικά θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί αν οι δαπάνες για τα στοιχεία δεν είχαν γίνει, αποφεύγοντας π.χ.

1. Μερικοί εξέφρασαν την άποψη ότι η ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος ενός στοιχείου, που προορίζεται για πώληση, πρέπει να τελειώνει, όταν το σωρευτικό κόστος του στοιχείου γίνεται ίσο με την καθαρή πραγματοποιήσιμη αξία του. Το Board κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η άποψη αυτή αντίκειται στην παραδοχή ότι ο τόκος αποτελεί μέρος του κόστους κτήσεως του στοιχείου. Όπως δε η ενσωμάτωση στο κόστος της αξίας των υλικών, της εργασίας, κ.λ.π. δεν τελειώνει όταν οι δαπάνες αυτές υπερβαίνουν την καθαρή πραγματοποιήσιμη αξία, έτσι δεν πρέπει να τελειώνει και η ενσωμάτωση των τόκων στην αξία κτήσεως των στοιχείων.

2. Μερικά μέλη του Board διατύπωσαν τη γνώμη ότι το κόστος των στοιχείων που προαναφέραμε πρέπει να βαρύνεται και με τους τόκους των ίδιων κεφαλαίων, με το αιτιολογικό ότι είναι συνήθως αδύνατο να προσδιορισουμε αντικειμενικά την αναλογία των κεφαλαίων (ιδίων-ξένων) που διατέθηκαν για τη χρηματοδότηση της συγκεκριμένης επενδύσεως. Σχετικά με τη γνώμη αυτήν παρατηρήθηκαν τα εξής :

Οι οικονομολογιστικές καταστάσεις, που κατά ρτίζονται σήμερα από τις επιχειρήσεις, στηρίζονται στο ιστορικό κόστος, το οποίο περιλαμβάνει, ότι επιβαρύνθηκε η επιχείρηση για την απόκτηση του στοιχείου. Είναι δε προφανές ότι μόνο τα δανειακά κεφάλαια συνεπάγονται κόστος που μπορεί να υπολογιστεί αντικειμενικά βάσει μιας ανταλλακτικής σχέσεως. Μολονότι μια ανταλλακτική σχέση δημιουργείται όταν η επιχείρηση εκδίδει μετοχές έναντι μετρητών (απόκτηση ιδίων κεφαλαίων), εντούτοις, η ανταλλαγή αυτή δεν αποτελεί μια αντικειμενική βάση για τη μέτρηση του κόστους των ιδίων κεφαλαίων. Γίνεται γενικά δεκτό, ότι η χρήση των ιδίων κεφαλαίων συνεπάγεται ένα οικονομικό κόστος, αλλά επειδή δεν υπάρχει μια ιστορική τιμή ανταλλαγής, το κόστος των ιδίων κεφαλαίων δεν μπορεί αξιόπιστα και αντικειμενικά να προσδιοριστεί.

τον πρόσθετο δανεισμό ή χρησιμοποιώντας τα κεφάλαια, που δαπανήθηκαν για το στοιχείο, για την εξόφληση υφιστάμενων δανείων της επιχειρήσεως.¹

2. Το ποσό του τόκου που ενσωματώνεται στο κόστος των στοιχείων σε μια λογιστική περίοδο προσδιορίζεται με βάση ένα μόνο επιτόκιο (το «επιτόκιο ενσωματώσεως») που υπολογίζεται επί των συσσωρευμένων δαπανών² που έγιναν για το στοιχείο κατά τη διάρκεια της περιόδου. Ο προσδιορισμός του επιτοκίου αυτού σε μια λογιστική περίοδο πρέπει να βασίζεται στα επιτόκια που ίσχυαν για τα δάνεια της επιχειρήσεως κατά τη διάρκεια της περιόδου. Είναι, δηλαδή, το μέσο επιτόκιο των δανείων της επιχειρήσεως³ κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου, κατά την οποία δικαιολογείται η κεφαλαιοποίηση του τόκου, σύμφωνα με όσα αναπτύξαμε στην προηγούμενη παράγραφο.

Αν τα προγράμματα χρηματοδότησεως μιας επιχειρήσεως συνδέουν ένα νέο δανεισμό με το κατασκευαζόμενο στοιχείο, η επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιήσει το επιτόκιο αυτού του δανείου ως ποσοστό κεφαλαιοποίησεως του τόκου επί των συσσωρευμένων δαπανών που έγιναν για το στοιχείο, οι οποίες δαπάνες δεν πρέπει όμως να υπερβαίνουν το ποσό του δανείου. Αν οι συσσωρευμένες δαπάνες για το στοιχείο υπερβαίνουν τα ποσά των ειδικών νέων δανείων που σχετίζονται με το στοιχείο, το επιτόκιο υπολογισμού των τόκων που ενσω-

1. Τι γίνεται όμως με την επιχείρηση που δεν έχει καθόλου δανειακά κεφάλαια (all equity busines) ή που τα δανειακά της κεφάλαια υπολείπονται του ύψους της επενδύσεως; Δε θα επιβαρύνει αυτή το κόστος του περιουσιακού στοιχείου με τόκους; Και σε καταφατική περίπτωση ποια θα 'ναι η συγκρισιμότητα του κόστους των περιουσιακών στοιχείων της παραπάνω επιχειρήσεως και μιας άλλης με δανειακά κεφάλαια; Το Board κατέληξε στη γνώμη, για τους λόγους που αναφέρονται στην προηγούμενη υποσημείωση, ότι και στις παραπάνω περιπτώσεις πρέπει να αποκλείεται ο υπολογισμός τόκων επί των ίδιων κεφαλαίων.

2. Το κεφάλαιο επί του οποίου υπολογίζεται ο κεφαλαιοποιούμενος τόκος είναι αυτό που διατέθηκε για την πληρωμή τοις μετρητοίς των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν για την κατασκευή και ολοκλήρωση του στοιχείου πλέον του κόστους των άλλων στοιχείων που αναλώθηκαν (υλικών, κ.λ.π.) και των υποχρεώσεων που δημιουργήθηκαν για την επιχείρηση εξαιτίας της ολοκλήρωσεως του στοιχείου, εφόσον οι υποχρεώσεις αυτές είναι έντοκες και η επιχείρηση βαρύνεται με τόκους. Δηλαδή, δεν υπολογίζεται τόκος στα ποσά των συνήθων εμπορικών υποχρεώσεων για τις οποίες η επιχείρηση δεν καταβάλλει τόκους.

3. Άλλες απόψεις για τον υπολογισμό των κεφαλαιοποιούμενων τόκων που υπήρξαν αντικείμενο μελέτης ήταν: (α) μια γενική μέτρηση του τρέχοντος κόστους του χρήματος, που εκφράζεται με το κύριο ποσοστό δανεισμού και (β) το ποσοστό του τόκου που θα κατέβαλλε η επιχείρηση αυξάνοντας το δανεισμό της. Το Board κατέληξε στη γνώμη ότι επιτρέπεται η χρήση ποσοστού ή ποσοστών ειδικών δανείων που σχετίζονται με τα ιδιοπαραγόμενα στοιχεία και η χρήση ενός μέσου ποσοστού, που εφαρμόζεται για τις δαπάνες που δεν καλύπτονται από

ειδικά δάνεια, ματώνονται στο κόστος για το επιπλέον ποσό δαπανών' πρέπει να είναι το μέσο επιτόκιο των άλλων δανείων της επιχειρήσεως.

3. Κατά τον προσδιορισμό των δανείων που πρέπει να λαμβάνονται σαν βάση για την εξεύρεση του μέσου επιτοκίου, πρέπει να οδηγούμαστε από τη σκέψη ότι επιδίωξη μας είναι να βρούμε ένα λογικό μέτρο του κόστους της χρηματοοικονομικής αποκτήσεως του στοιχείου.²

4. Το συνολικό ποσό του τόκου, που ενσωματώθηκε στο κόστος των στοιχείων σε μια λογιστική περίοδο, δεν είναι δυνατό να υπερβεί το συνολικό ποσό του τόκου των ξένων κεφαλαίων και του τόκου των πιστώσεων που βάρυνε την εταιρία κι' έγινε «δεδουλευμένο» μέσα σ' αυτήν την περίοδο.

5.5. Απόσβεση του τόκου που ενσωματώθηκε στο κόστος των στοιχείων.

Μερικές εταιρίες, που προβαίνουν σε ενσωμάτωση τόκων στο κόστος των στοιχείων, διενεργούν την απόσβεση των τόκων αυτών σε μια περίοδο μικρότερη από την ωφέλιμη ζωή του οικείου στοιχείου.

Το Board έχει τη γνώμη ότι η βασική εκδοχή, που αποδέχεται ότι ο τόκος αποτελεί συστατικό μέρος του κόστους κτήσεως του στοιχείου, απαιτεί ο ενσωματούμενος στο κόστος τόκος να αποσβένεται με τον ίδιο τρόπο που αποσβένονται τα άλλα συστατικά μέρη του κόστους κτήσεως του στοιχείου.³

5.6. Αποκάλυψη του ποσού του κόστους που ενσωματώθηκε στο κόστος των στοιχείων.

Επειδή ο τόκος που κοστολογήθηκε συνιστά ένα μέρος του συνολικού κόστους κτήσεως του στοιχείου, η αποκάλυψη του τόκου αυτού πρέπει να είναι όμοια με εκείνη των άλλων συστατικών μερών του κόστους του στοιχείου. Έτσι,

1. Όπως είναι ευνόητον, οφειλόμενες δαπάνες, για τις οποίες η επιχείρηση δεν καταβάλλει τόκο, πρέπει να αφαιρούνται από το κόστος της επενδύσεως επί του οποίου υπολογίζεται τόκος.

2. Π.χ. σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει να περιλαμβάνονται όλα τα δανειακά κεφάλαια της μητέρας εταιρίας και των εξαρτημένων απ' αυτήν εταιριών ή σε πολυεθνικές επιχειρήσεις θα ήταν προτιμότερο, για κάθε ξένη εξαρτημένη, να χρησιμοποιείται ένα μέσο ποσοστό των δικών της δανεισμών.

3. Δεν απαιτείται μάλιστα να αποκαλύπτονται πληροφορίες σχετικές με την απόσβεση του τόκου που κεφαλαιοποιήθηκε, αφού τέτοιες πληροφορίες δεν απαιτούνται για άλλα συστατικά μέρη του κόστους κτήσεως του στοιχείου.

σης οικονομικές καταστάσεις ή σε σχετικές σημειώσεις πρέπει να δίνονται οι ακόλουθες πληροφορίες :

- (α) Σε μια λογιστική περίοδο κατά την οποία δεν κοστολογήθηκε κανένα ποσό τόκου, πρέπει ν' αποκαλύπτεται το συνολικό ποσό της δαπάνης των τόκων που κατέστη «δεδουλευμένο» κατά τη λογιστική περίοδο και βάρυνε τ' αποτελέσματα αυτής. ¹
- (β) Σε μια λογιστική περίοδο, κατά την οποία μια δαπάνη τόκου έχει κοστολογηθεί, πρέπει ν' αποκαλύπτεται το συνολικό ποσό της δαπάνης των τόκων που κατέστη «δεδουλευμένο» κατά τη λογιστική περίοδο και το ποσό που έχει κοστολογηθεί. ²

6. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ΤΟ FASB. ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ-ΔΙΑΦΟΡΕΣ.

Πιο πάνω στις παραγράφους 2, 7, 3 και 5 αναπτύξαμε τα ισχύοντα στη χώρα μας σχετικά με την κοστολόγηση των τόκων και στην παραγρ. 5 δώσαμε τις ρυθμίσεις που δίνει το FASB στο σοβαρό αυτό θέμα.

Πιο κάτω προβαίνουμε στη σύγκριση των όσων ισχύουν στη χώρα μας με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις που δίνει το Statement No 34 του FASB.

6.1. Ομοιότητες - διαφορές ως προς την εμφάνιση των τόκων στον ισολογισμό και την απόσβεση τους.

Αρχικά παρατηρούμε ότι, κατά τα κρατούντα στη χώρα μας, η κεφαλαιοποίηση των τόκων που είναι δεκτικοί κεφαλαιοποιήσεως αποτελεί δικαίωμα κι' όχι υποχρέωση της επιχειρήσεως, ενώ σύμφωνα με τις απόψεις του FASB, η κεφαλαιοποίηση των τόκων, οσάκις επιτρέπεται, αποτελεί υποχρέωση της επιχειρήσεως.

1. Η αποκάλυψη του συνολικού ποσού του «δεδουλευμένου» τόκου είναι αναγκαία, γιατί αποτελεί χρήσιμη πληροφορία για τους δανειστές, αναλυτές και λοιπούς μελετητές των οικονομικών καταστάσεων.

2. Η αποκάλυψη του ποσού του τόκου που κοστολογήθηκε είναι αναγκαία, γιατί το ποσό αυτό, κατά το αναπόσβεστο τμήμα του, δεν επιβαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσεως.

Μερικοί σχολιαστές του σχεδίου του Statement πρότειναν ότι θα έπρπε να αποκαλύπτεται και η επίδραση της κεφαλαιοποιήσεως των τόκων στα περιοδικά αποτελέσματα. Το Board έκρινε ότι τέτοια πληροφορία δεν είναι απαραίτητη, αφού η κατά πάγια τακτική εφαρμογή του Statement εξαφανίζει τις λογιστικές ανομοιομορφίες.

Παρατηρούμε, περαιτέρω, ότι οι τόκοι, που κατά τα κρατούντα στη χώρα μας κεφαλαιοποιούνται, δεν επιτρέπεται να φέρονται σε αύξηση της αξίας κτήσεως των οικείων πάγιων στοιχείων, αλλά εγγράφονται στην κατηγορία των «εξόδων εγκαταστάσεως» του πάγιου ενεργητικού υπό ιδιαίτερο μάλιστα τίτλο, ενώ κατά το FASB, οι κεφαλαιοποιούμενοι τόκοι συνιστούν συστατικό στοιχείο του κόστους των οικείων πάγιων στοιχείων.

Η διαφορετική αυτή λογιστική μεταχείριση των κεφαλαιοποιούμενων τόκων δε συνεπάγεται μόνο διαφορετική εμφάνιση στον ισολογισμό της αξίας των οικείων πάγιων στοιχείων, αλλά οδηγεί και σε διαφορετικό τρόπο αποσβέσεως των τόκων αυτών. Έτσι, ενώ, κατά τη ρύθμιση του FASB, οι τόκοι αποσβένονται με τον ίδιο τρόπο που αποσβένονται τα υπόλοιπα συστατικά μέρη του κόστους κτήσεως των οικείων πάγιων στοιχείων, κατά τα κρατούντα στη χώρα μας, οι τόκοι μπορούν να αποσβεστούν είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποιήσεως τους είτε τμηματικά και ισόποσα σε περισσότερες από μια χρήσεις και όχι πέρα της δεκαετίας (ν. 4171/1961 αρθρ. 7 παρ. 3 και αρθρ.) 8 Ν.Δ. 1077/1971 είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία (Ε.ΓΛΣ).

6.2. Ομοιότητες - διαφορές ως προς την κατηγορία των στοιχείων, το κόστος των οποίων βαρύνεται με τόκους.

Εκτός από την παραπάνω διαφορά στη λογιστική μεταχείριση των κεφαλαιοποιούμενων τόκων, παρατηρούμε ότι το FASB δέχεται την κεφαλαιοποίηση τόκων όχι μόνο στο κόστος των ιδιοπαραγόμενων πάγιων στοιχείων, όπως γίνεται δεκτό στη χώρα μας, αλλά και στο κόστος των ακόλουθων στοιχείων υπό την προϋπόθεση ότι η παραγωγή αυτών απαιτεί ανάλωση σημαντικού χρόνου : α) των πάγιων στοιχείων που παράγονται ή κατασκευάζονται από άλλους για λογαριασμό της επιχειρήσεως, για τα οποία η επιχείρηση πραγματοποιεί καταβολές έναντι της αξίας τους, β) των στοιχείων που προορίζονται για πώληση ή για μίσθωση, που κατασκευάζονται με βάση ορισμένα ειδικά σχέδια (π.χ. πλοία), γ) των γηπέδων εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγρ. 5.2.4.

Τέλος διαπιστώνουμε ότι και το FASB, όπως και η δική μας πρακτική, αποκλείει την ενσωμάτωση των τόκων στο κόστος των αποθεμάτων.

6.3. Ομοιότητες-διαφορές ως προς τη χρονική περίοδο κεφαλαιοποιήσεως των τόκων.

Κατά τα ισχύοντα στη χώρα μας, κεφαλαιοποιούνται οι τόκοι «της κατασκευα-

στικής περιόδου», η οποία καταλαμβάνει την περίοδο από της λήψεως του δανείου μέχρι της λήξεως της χρήσεως μέσα στην οποία άρχισε η παραγωγική λειτουργία του στοιχείου. Αν, δηλαδή, η μονάδα άρχισε να παράγει την 15/1/1984, θα κεφαλαιοποιηθούν και οι τόκοι του δανείου ολόκληρου του έτους 1984. Σύμφωνα όμως με το FASB (πιο πάνω 5.3), η κατασκευαστική περίοδος αρχίζει όχι από της λήψεως του δανείου, αλλά από της ενάρξεως πραγματοποιήσεως δαπανών παραγωγής του στοιχείου και λήγει ευθύς μόλις το στοιχείο καταστεί κατάλληλο να προσφέρει τις προσδοκώμενες απ' αυτό υπηρεσίες. Επίσης, σε περίπτωση που με υπαιτιότητα της επιχειρήσεως αναστέλλονται οι εργασίες κατασκευής του στοιχείου, οι τόκοι εξακολουθούν να κεφαλαιοποιούνται στη χώρα μας, ενώ είναι τελείως άγνωστες όλες οι άλλες αξιόλογες περιπτώσεις που αναπτύσσονται πιο πάνω στην παρ. 5.3. (τμηματική ολοκλήρωση στοιχείων, συμπληρωματικές διευκολύνσεις από άλλα στοιχεία για την έναρξη λειτουργίας του στοιχείου, διενέργεια προβλέψεως και για τους κεφαλαιοποιούμενους τόκους αν η τρέχουσα αξία του στοιχείου που κατασκευάστηκε είναι χαμηλότερη της αξίας κτήσεως, κ.λ.π.).

6.4. Ομοιότητες - διαφορές ως προς το ποσό του τόκου που πρέπει να κεφαλαιοποιείται

Στη χώρα μας κεφαλαιοποιούνται οι «δεδουλευμένοι» ετήσιοι τόκοι μόνο του δανείου που λήφθηκε από την επιχείρηση ειδικά για την κάλυψη των δαπανών κατασκευής του στοιχείου και μάλιστα ανεξάρτητα από το εκάστοτε ύψος της επενδύσεως. Ανεξάρτητα, δηλαδή, αν το συνολικό ποσό των δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί για το στοιχείο είναι μικρότερο ή μεγαλύτερο από το ποσό του δανείου, οι «δεδουλευμένοι» τόκοι του ειδικού αυτού δανείου επιτρέπεται να κεφαλαιοποιούνται στη χώρα μας.¹ Αντίθετα, κατά τις απόψεις του FASB, ο τόκος που κεφαλαιοποιείται υπολογίζεται επί των συσσωρευμένων δαπανών που έγιναν για το στοιχείο και με βάση το επιτόκιο «ενσωματώσεως», δηλαδή το επιτόκιο του ειδικού δανείου που λήφθηκε για την κάλυψη των δαπανών κατασκευής του στοιχείου ή, σε περίπτωση που δε λήφθηκε τέτοιο ειδικό δάνειο, με το μέσο επιτόκιο των δανείων που λήφθηκαν από την επιχείρηση. Το αυτό επιτόκιο χρησιμοποιείται και στην περίπτωση που το ύψος των συσσωρευ-

1. Με βάση τα ισχύοντα στη χώρα μας, γεννάται πολλές φορές στην πράξη το ερώτημα αν οι τόκοι καθυστερήσεως (υπερημερίας) των παραπάνω ειδικών δανείων πρέπει να κεφαλαιοποιούνται ή να βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσεως. Αν ληφθούν υπόψη τα οριζόμενα από το FASB, η απάντηση είναι ότι οι τόκοι καθυστερήσεως κι' αν ακόμη αφορούν «κατασκευαστική» περίοδο, δεν πρέπει να κεφαλαιοποιούνται, γιατί πρέπει να κεφαλαιοποιούνται μόνο οι τόκοι που προσδιορίζονται με βάση το συμβατικό επιτόκιο του δανείου.

μένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν για το στοιχείο υπερβαίνει το ύψος του ειδικού δανείου, εφόσον η επιπλέον επένδυση χρηματοδοτήθηκε από άλλα γενικά δάνεια της επιχειρήσεως, περίπτωση που δε λαμβάνεται υπόψη στη χώρα μας.

Εξάλλου, και το FASB, όπως και η δική μας πρακτική, αποκλείει το λογισμό και την κεφαλαιοποίηση των τόκων επί των ίδιων κεφαλαίων της επιχειρήσεως.

7. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Παρά την ορθότητα της κοστολόγησεως των τόκων των ίδιων και ξένων κεφαλαίων (πλήρες έντονο κόστος), στην πράξη το πρόβλημα περιορίζεται μόνο στην κοστολόγηση ή όχι των τόκων των ξένων κεφαλαίων. Η τάση δε που επικρατεί στην πράξη, συνεπής και με τη βασική λογιστική αρχή της «συνέσεως» (prudence principle), είναι οι τόκοι των ξένων κεφαλαίων να μην κοστολογούνται, αλλά να θεωρούνται ως στοιχείο αφαιρετικό των μικτών κερδών.

Εξαίρεση της εκδοχής αυτής αποτελούν οι τόκοι της «κατασκευαστικής περιόδου», όπως καθιερώθηκε να λέγονται στη χώρα μας¹, που εγγράφονται στο ενεργητικό του ισολογισμού και αποσβένονται σε περισσότερες χρήσεις. Από τη σύγκριση όμως των όσων εφαρμόζονται στη χώρα μας, με αυτά που ορίζουν τα διεθνούς αναγνωρίσεως λογιστικά όργανα, όπως είναι το FASB (ΗΠΑ), προκύπτουν πλείστες όσες βασικές διαφορές που μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ρύθμιση που ακολουθείται στη χώρα μας βασικά χωλαίνει. Γι' αυτό επιβάλλεται *de lege ferenda* το σημαντικό θέμα της κεφαλαιοποιήσεως των τόκων να ρυθμιστεί και στη χώρα μας ορθολογικά.

1. Βλ. και Ε.ΓΛΣ λ/σμός 16.18